

системах исходного языка и языка перевода; сами языки – их словообразовательные возможности, литературная и языковая традиция [2, с. 94].

Практика передачи культурно-маркированных единиц в аудиовизуальном переводе показывает, что традиционно редко наблюдается влияние только одного фактора на выбор стратегии передачи таких единиц – в основном имеет место объединение двух и более факторов. Таким образом, выбор стратегии переводчиком зависит как от объективных, так и от субъективных факторов. Каждый фильм с его набором культурно-маркированной лексики должен рассматриваться как отдельный особый случай, требующий тщательного и взвешенного подхода. Перспективным считаем рассмотрение каждой стратегии с учетом представленных факторов на материале определенных фильмов и определенных языков пар.

ЛИТЕРАТУРА

1. Андрейко Л. В. Можливості відтворення інтертекстуальності у перекладі / Л. В. Андрейко // Гуманітарний вісник. Серія : Іноземна філологія. – Число 13. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – С. 249-253.
2. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Междунар. отношения, 1980. – 341 с.
3. DayanLiu. Subtitling cultural specificity from English to Chinese [Электронный ресурс] / Liu Dayan // American International Journal of Contemporary Research. – October 2012. – Vol. 2. – No. 10. – P. 39-46.
4. Gile D. Basic concepts and models for interpreter and translator training / Daniel Gile. – Amsterdam ; Philadelphia: John Benjamins Pub. Co, 2009. – XV, 283 p.
5. KaramitroglouF.A Proposed Set of Subtitling Standards in Europe [Электронный ресурс] / F. Karamitroglou // Translation Journal. – 1998. – Vol. 2. – No. 2. – 16.10.2014. – Режим доступа : <http://translationjournal.net/journal/04stndrd.htm>.
6. Kolechko V. Доместикация и форенизация реалий в аудиовизуальном произведении / Victoria Kolechko. – Elokua, 2012. – 66 p.
7. Shirinzadeh S. A. Foreignizing and domesticating tendencies in Pazargadi's English translation of Hafez's Lyrics: Study a case / Seyed Alireza Shirinzadeh // Mediterranean Journal of Social Sciences. – 2014. – No. 20. – Vol. 5. – P. 2350-2358.
8. Zare-Behtash E. A Diachronic Study of Domestication and Foreignization Strategies of Culture-Specific Items: in English-Persian Translations of Six of Hemingway's Works / Esmail

Zare-Behtash, Sepideh Firoozkoobi // World Applied Sciences Journal. – 2009. – Vol. 7 (12). – P. 1576-1582.

АННОТАЦИЯ

Вострецова В. А. Стратегии передачи культурно-маркированных единиц в аудиовизуальном переводе

В статье рассматриваются основные стратегии передачи культурно-маркированных единиц, встречающихся в фильмах разных типов и жанров. Автор фокусирует внимание на двух основных стратегиях – доместикации и форенизации, отдельных частных стратегиях; характеризует переводческую адаптацию; рассматривает основные типы культурно-маркированных единиц, встречающихся в кинотексте; определяет основные факторы, влияющие на выбор переводчиком той или иной стратегии передачи культурно-маркированных единиц.

Ключевые слова: аудиовизуальный перевод, культурно-маркированная лексика, доместикация, форенизация, адаптация.

SUMMARY

Vostretsova V. A. Strategies of conveying culturally-bound words in audiovisual translation

The article deals with the major strategies of conveying culturally-bound words, occurring in films of different types and genres. The author focuses her attention on two main strategies – domestication and foreignization, as well as separate particular strategies; characterizes translator's adaptation; considers the main types of culturally-bound words, arising in film dialogues; determines the major factors affecting a translator's choice of a certain strategy of conveying culturally-bound words.

Key words: audiovisual translation, culturally-bound words, domestication, foreignization, adaptation.

*Г.Г. Дрінко
(Горлівка)*

УДК 81'362 = 161.2 = 111

ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ «ПРОПОЗИЦІЯ» В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1. Вступні зауваження. Останнім часом особливу увагу набувають зіставні дослідження спонукальних мовленнєвих актів у різноструктурних мовах [3, 4, 10]. Тому, це дослідження присвячене аналізу засобів експлікації мовленнєвого акту

“пропозиція” в англійській та українській мовах. Об’єктом дослідження цієї статті є мовленнєвий акт «пропозиція» (далі МАП) в англійській та українській мовах.

2. Метою дослідження є зіставний аналіз структурних та семантичних особливостей засобів вираження «пропозиції» в порівнянаних мовах. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- надати комунікативно-прагматичну характеристику МАП;
- визначити типи спонукальних речень, які використовуються для вираження МАП у зіставлюваних мовах;
- виявити подібності та відмінності у цих типах спонукальних речень;
- надати кількісну характеристику речень, які використовуються для вираження МАП в обох мовах.

3. Матеріалом дослідження слугувала картотека прикладів, зібраних методом суцільної вибірки з творів художньої літератури англійських, американських і українських авторів першої половини двадцятого сторіччя. Обсяг вибірки становить 2524 приклади спонукальних висловлювань в англійській мові та 2700 – в українській. З цього матеріалу виявлено 484 приклади МАП, що складає 19,2% від загальної кількості прикладів в англійській мові та 245 прикладів МАП в українській мові, що складає 9,1% від загальної кількості прикладів.

4. Комунікативно-прагматична характеристика мовленнєвого акту “пропозиція”

Аналізуючи МАП слід зазначити, що – це складний МА. Ще Дж. Серль звернув увагу на те, що пропозиція має характеристики директива та комісива [6]. В українському словнику дієслово “пропонувати” багатозначне: 1. Виявляти бажання, готовність допомагати кому-небудь чи віддати кого-, що-небудь у чийсь розпорядження. 2. Виявляти бажання, готовність продати, збути що-небудь. 3. Висловлювати кому-небудь якусь пропозицію, якість побажання з наміром залучити до чогось, запросити до долі в чомусь. 4. Ставити, давати що-небудь на розгляд, вибір комусь [1, с. 260]. У МАП мова йде про таку дію або поведінку Агенса, яку Прескриптор оцінює як можливу, при цьому (на відміну від поради) байдуже, у чийх інтересах дана дія відбувається – Прескриптора, Агенса чи когось ще [2, с. 188]. Пропозиція виходить від Мовця, але буде бажана вже для Слухача [5, с. 130]. Д. Койк відносить пропозицію до складних МА. Так, МА пропозиції, на його думку, характеризується такими умовами: 1) слухач стверджує, що для нього існує проблема, і мовець знає про цю проблему і робить пропозицію у відповідь: – *My throat hurts.* – *Why don't you drink some cough syrup?* – “У мене горло

болить. – Чому б тобі не випити ліки від кашлю?” 2) мовець вірить (широ або удавано), що його пропозиція допоможе слухачу розв’язати проблему; 3) мовець очікує, що слухач якийсь чином відповість на його пропозицію [9]. Пропозиція – це такий мовленнєвий акт, у якому мовець спонукає адресата до певної дії, так, в англ. мові: *Would you go, Dad?* – *asked Michael* (Galsworthy, p. 508). – “Може тобі сходити, тату?” – запитав Майкл.; в укр. мові: *Можже, ви роздягнетесь?* – *запропонувала дівчина, виконуючи, головне, обов’язки господарки* (Підмогильний, с. 593), а також спонукає адресата до спільної дії, наприклад, в англ. мові: *Then let us continue our conversation.* “Тоді давайте продовжимо нашу бесіду”, в укр. мові: *Проведемо дівчину додому?* – *запропонував Шугалій* (Самбук, с. 234).

5. Засоби вираження пропозиції в англійській та українській мовах

Засоби вираження пропозиції, які зустрілися в проаналізованій літературі, подані у таблицях 1 та 2. Розглянемо засоби вираження пропозиції, які спрямовані на спонукання адресата, а також на спонукання до спільної дії:

МАП, спрямований на спонукання адресата, можна поділити на дві групи: перша група – це запропонувати кому-небудь що-небудь чи кого-небудь та друга група – запропонувати кому-небудь виконання певної дії. Для вираження першого значення в англійській мові використовуються питальні речення з модальними дієсловами: *Can/Could I offer you ...?* “Може я запропонувати вам ...?” *Will/Won't you have some coffee?* “Не хочете ви кави?” *Would/Wouldn't you like ...?* “Не хотіли б ви...?” Типовим для такого роду пропозицій є речення з питальним словом *What*: *What will you have...?* “Що ви бажаєте...?” *What would you like to have...?* “Що б ви хотіли мати...?” *What would you prefer...?* “Чому ви віддаєте перевагу...?”

Для вираження пропозиції зробити яку-небудь дію також використовуються питальні речення, наприклад: *Will you/Won't you do...?* “Не зробите ви...?” *Would you/Wouldn't you like to come for a walk?* “Не хочете ви прогулятися?” *What would you like to do?* “Що б ви хотіли зробити?” [8, с. 223]. Використання питальних речень для вираження пропозиції є найпоширенішим засобом в англійській мові (31%). Модальне дієслово *shall + I* найчастіше вживається для вираження пропозиції, яка буде виконуватись самим мовцем: *Shall I drive you?* *Asked Jean* (Galsworthy, p. 424). – “Вас підвезти?” – запитала Джин.” Слід звернути увагу на те, що пропозиція може адресуватися також особі, яка не бере участі у мовленнєвому акті: *Shall he (she) do it?* “Йому (їй) робити це?”

У ході дослідження засобів вираження пропозиції до дії в українській мові, була виявлена значна перевага речень із синтетичним (46,9%) над реченнями з аналітичним імперативом (18,8%) (див. табл. 1), які разом утворюють ядро семантичного поля пропозиції. Навколоядерну зону репрезентують речення з дієсловом у формі умовного способу (12,5%) та питальні речення (10,9%). Ці речення є засобом вираження найбільш ввічливої пропозиції. Речення з перформативними дієсловами (4,7%) та бездієслівні речення (3,1%) є периферією семантичного поля пропозиції.

З таблиці 2 видно, що в англійській та українській мовах основним засобом вираження інклюзивної дії, тобто пропозиції до здійснення спільної дії, є імперативні речення. В українській мові синтетичний імператив є найчастотнішим засобом вираження пропозиції (69,6%) Навпаки, в англійській мові аналітичний імператив є найпоширенішим засобом (35,7%). В.С. Храковський відзначає, що аналітична форма виражає трохи менш категоричне волевиявлення, ніж синтетична [7, с. 252]. Це ще раз підтверджує той факт, що англійці схильні уникати категоричних тверджень.

Таблиця 1.

Засоби вираження пропозиції в англійській та українській мовах (спонукання адресата)

№	Засоби вираження	Англійська мова	Українська мова
1	а) імператив синтетичний б) імператив аналітичний	38 (20,3%) 18 (9,6%)	30 (46,9%) 12 (18,8%)
2	речення з модальними дієсловами	18 (9,6%)	-
3	речення з дієсловом у формі дійсного способу	23 (12,3%)	2 (3,1%)
4	бездієслівні речення	15 (8%)	2 (3,1%)
5	речення з дієсловом у формі умовного способу	16 (8,6%)	8 (12,5%)
6	питальні речення	58 (31%)	7 (10,9%)
7	речення з перформативними дієсловами	1 (0,6%)	3 (4,7%)
8	Разом	187 (100%)	64 (100%)

В англійській мові, крім імперативних речень, існують неімперативні засоби вираження пропозиції до спільної дії: речення з дієсловами у формі дійсного способу, питальні речення з дієсловом у формі умовного способу, речення з перформативними

дієсловами, що в загальному складають 43,4%. В українській мові неімперативні засоби вираження спонукання до спільної дії складають 1,7% від загальної кількості спонукальних речень до спільної дії.

Таблиця 2.

Засоби вираження пропозиції в англійській та українській мовах (до спільної дії)

№	Засоби вираження	Англійська мова	Українська мова
1	а) імператив синтетичний б) імператив аналітичний	62 (20,9%) 106 (35,7%)	126 (69,6%) 48 (26,5%)
2	речення з перформативними дієсловами	3 (1%)	2 (1,1%)
3	речення з дієсловом у формі дійсного способу	30 (10,1%)	2 (1,1%)
4	питальні речення	17 (5,7%)	2 (1,1%)
5	речення з дієсловом у формі умовного способу	44 (14,8%)	1 (0,6%)
6	речення з модальними дієсловами	35 (11,8%)	-
7	Всього	297 (100%)	181 (100%)

6. Висновки. Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки.

6.1. МАП відноситься до реквестивних МА і є найбільш поширеним в українській мові (19,2%), в англійській мові – (9,1%).

6.2. Аналіз матеріалу показує, що у МАП наявні характеристики директива та комісива.

6.3. Пропозиція – це такий мовленнєвий акт, у якому мовець спонукає адресата до певної дії, або до спільної дії.

6.4. В обох мовах виявляється подібність у виборі імперативних конструкцій як основного засобу вираження спонукальності. Відмінність спостерігається у тому, що перевага віддається аналітичному імперативу у спонуканні до спільної дії в англійській мові (35,7%), в українській – синтетичному імперативу (69,6%).

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід І. К. Словник української мови: В 11 т. / І.К. Білодід. – К. : Наук. думка, 1971 – 1978. – Т.1 – 11.
2. Изотов А. И. К соотносительности функционально-семантических категорий побуждения в современных

- чешском и русском языках // Сопоставительные исследования грамматики и лексики русского и западнославянских языков / А. И. Изотов. – М., 1998. – С. 171-228.
3. Неустроев К. С. Способы выражения Побуждения и воздержания (на материале современного английского языка) : автореф. дис. ... канд. филол., наук : спец. 10. 02.19 «Теория языка» / Неустроев Кирилл Сергеевич. – Ростов-на-Дону, 2008. – 22 с.
 4. Лобанова Е. В. Средства выражения побудительности в английском языке. Когнитивно-онтологический подход : автореф. дис. ... канд. филол., наук : спец. 10. 02. 04 «Германские языки» / Лобанова Елена Владимировна. – Самара, 2011. – 24 с.
 5. Почепцов Г. Г. Коммуникативные аспекты семантики / Г. Г. Почепцов – К. : Вища шк., 1987. – 131 с.
 6. Серль Дж. Р. Классификация иллокутивных актов // Новое в зарубежной лингвистике / Дж. Р. Серль. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17. – С. 170-194.
 7. Храковский В. С. Теория языкознания. Русистика. Арабистика. Российская академия наук / В. С. Храковский. – Санкт-Петербург: Наука, 1999. – 449 с.
 8. Эрвин-Трипп С. Социолингвистика в США // Социально-лингвистические исследования / С. Эрвин-Трипп. – М. : Наука, 1976. – С. 181-199.
 9. Koike D. A. Negation in Spanish and English suggestions and requests: Mitigating effects // Journal of Pragmatics. – 1994. – Vol. 21. – P. 513-526.
 10. Kochergan A. M. Classification and ways of expression of suggestives [Электронный ресурс] / А. М. Kochergan // Modern Research of Social Problems. – 2013. – No 7 (27). – Режим доступа : <http://www.pgsga.ru>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Підмогильний В. Оповідання / В. Підмогильний. – К. : Наук. думка, 1991. – 800 с.
2. Самбук Р. Щаслива зірка полковника Кладо. Повісті / Р. Самбук. – К. : Веселка, 1978. – 360 с.
3. Galsworthy J. End of the Chapter. Foreign Publishing House / J. Galsworthy. – М., 1960. – 602 с.

АННОТАЦІЯ

Дринко А. Г. Сопоставительный анализ речевого акта «Предложение» (на материале английского и украинского языков)

В статье дается коммуникативно-прагматическая характеристика речевого акта «Предложение» в английском и украинском языках. Проанализированы способы выражения побуждения адресата к действию и побуждения к совместному действию. В статье приводятся статистические данные, иллюстрирующие частоту их употребления.

Ключевые слова: речевой акт, предложение, побуждение, императивные предложения.

SUMMARY

Drinko A. G. Contrastive analysis of speech act “Suggestion” in English and Ukrainian

The present paper deals with the description of the communicative and pragmatic characteristics of a speech act “Suggestion” in English and Ukrainian. Two groups of suggestion were analyzed. Imperative sentences are the basic way of expressing this speech act. The author defines the frequency of the use of the sentences in English and Ukrainian.

Key words: speech act, suggestion, inducement, imperative sentences.

*Т.О. Д'якова
(Луганськ)*

УДК 811.161.2

ВАРІАНТНО-СИНОНІМІЧНА ГРУПА ‘ЖИТИ ЗАМОЖНО (БУТИ БАГАТИМ), РОЗБАГАТИТИ’ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В УКРАЇНСЬКИХ СХІДНОСЛОБОЖАНСЬКИХ ГОВІРКАХ

Складовою частиною картини світу є уявлення про категорії матеріального добробуту. Вербальна й невербальна інформація, набута шляхом сприйняття й усвідомлення ситуацій, дій, явищ, ознак, предметів, є одиницею свідомості, фіксованою, зокрема, засобами фразеології. Прикладом цього слугує варіантно-синонімічна група (ВСТ) ‘жити заможного (бути багатим), розбагатити’, яка пов’язана з фразеологічним полем ‘Людина’. У різних аспектах це питання розглядали А. Івченко, О. Левченко, Л. Мельник, В. Мокієнко, В. Ужченко.

Мета розвідки – дослідити походження й функціонування висловів виокремленої групи, об’єднаних загальною для них смисловою домінантою (‘жити заможного’), визначити їхню